

Θ Α Λ Η Σ Ο Μ Ι Λ Η Σ Ι Ο Σ

Ὁ Θαλῆς, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας Μίλητον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς τριακοστῆς πέμπτης Ὀλυμπιάδος (περὶ τὸ 640 π.Χ.), ἀπέθανε δὲ αὐτόθι κατὰ τὴν πεντηκοστὴν ὀγδόην Ὀλυμπιάδα (περὶ τὸ 546 π.Χ.). Κατὰ τὸν ἱστορικὸν καὶ βιογράφον Σωσικράτη, ὁ Θαλῆς ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 90 ἐτῶν, ἐν ᾧ κατ' ἄλλην πληροφορίαν ἀναγραφομένην ὑπὸ τοῦ Διογέ- νους τοῦ Λαερτίου, ὁ Θαλῆς ἦτο ἡλικίας 78 ἐτῶν, ὅταν ἀπέθανε. Ἡ πα- τρίς τοῦ Θαλοῦ Μίλητος ἦτο ἀρχαιοτάτη πόλις μνημονευομένη καὶ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου (Ἰλ. Β. 868), ὑπέστη ὅμως κατὰ τὴν μακράιωνα αὐτῆς ἱστο- ρίαν πολλὰς καταστροφάς. Μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἀπω- κίσθη ἡ Μίλητος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων (περὶ τὸ 900 π.Χ.). Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον περίπου ἰδρύθησαν καὶ αἱ λοιπαὶ Ἰωνικαὶ πόλεις ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ βορειότερον τούτων, μὲ νοτιωτέραν τὴν Σμύρνην, ἰδρύθησαν αἱ Αἰολικαὶ πό- λεις (ὑπὸ τῶν Θηβαίων, τῶν Ὀρχομενίων κλπ.). Ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Αἰολικῆς Σμύρνης οἱ Ἴωνες ἀποικοὶ κατέστησαν αὐτὴν Ἰωνι- κήν. Ἡ Μίλητος ἀνεπτύχθη ταχέως καὶ ἐξειλίχθη εἰς σπουδαιότατον πνευ- ματικὸν καὶ ἐμπορικὸν κέντρον καὶ εἰς ἰσχυροτάτην ναυτικὴν δύναμιν. Αἱ σπουδαιότεραι Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἰδίως εἰς τὴν νό- τιον Ῥωσίαν, προέρχονται ἐκ τῆς Μίλητου (8ος αἰὼν π.Χ.). Ὅτι ἡ Μίλη- τος ἦτο ἀποικία τῶν Ἀθηναίων πληροφοροῦμεθα καὶ ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Θα- λοῦ πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ Σόλωνα περισωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Διογέ- νους τοῦ Λαερ- τίου. Κατὰ ταύτην, ὁ Θαλῆς πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ Σόλων ἐπρόκειτο νὰ ἐπι- σκεφθῆ τὰς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Ἀθηναϊκὰς ἀποικίας καλεῖ αὐτὸν ὅπως τὸν φιλοξε- νήσῃ εἰς τὴν Μίλητον, « τὴν ἀποικίαν ὑμῶν », ὡς γράφει.

Κατὰ τὸν Διογένη τὸν Λαέρτιον « Ἦν τοίνυν ὁ Θαλῆς, ὡς μὲν Ἡρόδο- τος καὶ Δοῦρις καὶ Δημόκριτός φασι, πατὴρ μὲν Ἐξαμύου, μητὴρ δὲ Κλεο- βουλίνης, ἐκ τῶν Θηλιδῶν, οἳ εἰσι Φοίνικες, εὐγενέστατοι τῶν ἀπὸ Κάδμου καὶ Ἀγήνορος. Ἦν δὲ τῶν ἑπτὰ σοφῶν καθὰ καὶ Πλάτων φησί ». [Ἑρμη- νεία : Εἶχε λοιπὸν ὁ Θαλῆς, ὡς μὲν λέγουσιν ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Δοῦρις καὶ ὁ Δημόκριτος, πατέρα μὲν τὸν Ἐξάμου, μητέρα δὲ τὴν Κλεοβουλίνην, οἳ ὀ- ποῖοι προέρχονται ἐκ τοῦ γένους τῶν Θηλιδῶν, οἵτινες εἶναι Φοίνικες, εὐγε-

νέστατοι ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Κάδμου καὶ τοῦ Ἀγήνορος. Ἦτο δὲ ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν καθὼς λέγει καὶ ὁ Πλάτων]. Ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου, ὁ Θαλῆς ἀνήκεν εἰς εὐγενέστατον γένος προερχόμενον ἐκ Θηβῶν, τοῦ ὁποῦ οἱ ἀπώτατοι πρόγονοι ἔλκουν τὴν καταγωγὴν των ἐκ τοῦ Κάδμου. Καὶ ἐπειδὴ ἡ παράδοσις ἔλεγεν ὅτι ὁ Κάδμος εἶναι Φοῖνιξ, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἡρόδοτος γράφει περὶ τοῦ Θαλοῦ, ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω εἰδήσεως τοῦ Διογέ- νους τοῦ Λαερτίου, « τὸ ἀνέκαθεν γένος ἐόντος Φοίνικος » (1 170), ὅτι δηλ. οἱ ἀπώτατοι πρόγονοι τοῦ Θαλοῦ ἦσαν Φοίνικες. Ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος πα- ρέχει ὁμῶς τὴν πληροφορίαν, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων συγγραφέων συμ- φωνοῦν ὅτι ὁ Θαλῆς εἶναι ἰθαγενῆς Μιλήσιος καὶ γένους λαμπροῦ. Μὲ τὴν πληροφορίαν τοῦ Ἡροδότου περὶ φοινικικῆς καταγωγῆς τοῦ Θαλοῦ ἀσχο- λεῖται καὶ ὁ Πλούταρχος εἰς πραγματείαν αὐτοῦ, εἰς ἣν καταφέρεται κατὰ τοῦ Ἡροδότου. Ἐκ τῆς πραγματείας ταύτης τοῦ Πλουτάρχου φαίνεται ὅτι οὗ- τος ἐθεώρει τὸν Θαλῆν ὡς καταγόμενον ἐκ Θηβῶν. Τὸν μῦθον περὶ ἰδρύσεως τῶν Θηβῶν ὑπὸ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς φοινικικῆς καταγωγῆς τούτου ἀπαν- τῶμεν εἰς τὰς Φοινίσσας τοῦ Εὐριπίδου (στ. 638 κ.έ.), ὅπου γράφεται :

*Κάδμος ἔμολε τάν δε γῶν
Τύριος...*

[Ὁ Κάδμος ὁ ἐκ Τύρου καταγόμενος ἦλθεν εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν γῆν...].

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (I 1), οἱ σύγχρονοὶ του λόγιοι Πέρσαι ἰσχυρίζον- ται ὅτι οἱ Φοίνικες κατέκουν παλαιότατα τὰ περὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν παράλια καὶ ὅτι ἐκεῖθεν μετόκησαν εἰς τὴν Φοινικὴν (ἔνθα ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδῶν). Οὗτοι διεξῆγον διὰ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ των τὸ ἐμπόριον τῶν Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὄταν ποτὲ οἱ Φοίνικες ἐμ- ποροὶ ἦλθον εἰς τὴν μεγαλυτέραν τότε πόλιν τῆς Ἑλλάδος, τὸ Ἄργος, ἀπή- γαγον ἐκουσίως τὴν θυγατέρα Ἰῶ τοῦ βασιλέως τοῦ Ἄργους Ἰνάχου. Βρα- δύτερον οἱ Ἕλληνες, ὡς ἀντίποινα, ἀπήγαγον ἐκ Τύρου τὴν θυγατέρα τοῦ βα- σιλέως τῶν Φοινίκων Εὐρώπην. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι ἦσαν Κρήτες. Μετὰ τοῦ- το οἱ Ἕλληνες δὲν ἔμειναν ἡσυχοὶ, ἀλλὰ ἤρπασαν τὴν Μήδειαν ἐκ τῆς Κολ- χίδος. Τὴν ἀρπαγὴν ταύτην ἐκδικούμενοι οἱ Ἀσιᾶται ἀπήγαγον τὴν Ἑλέ- νην τοῦ Μενελάου διὰ τοῦ Πάριδος καὶ οὕτω προεκλήθη ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος. Ἀντίποινα διὰ τὸν πόλεμον τοῦτον εἶναι οἱ Μηδικοὶ πόλεμοι. Εἶναι φανερόν, ὅτι αἱ ἀνωτέρω εἰδήσεις τοῦ Ἡροδότου, ἰδίως ὡς πρὸς τὸν μῦθον τῆς Εὐρώ- πης, αἱ προερχόμεναι ἐκ τῶν Περσῶν, ἔρχονται εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὴν ἄλ- λην ἐκδοχὴν περὶ ἀρπαγῆς τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ Διός.

Τὸ ὄνομα Κάδμος ἐτυμολογεῖται ἤδη ἐκ τῆς λέξεως κάω, κεκασμένος= λαμπρός, ἰσχυρός (ἐτυμολογικὸν λεξικὸν Boisacq) καὶ οὐχί, ὡς παλαιότε- ρον, ἐκ τῆς σημιτικῆς λέξεως καδέμ. Εἰς τὴν περὶ τὴν Μίλητον περιοχὴν τῆς Καρίας ὑπῆρχεν ὄρος ὀνομαζόμενον Κάδμος καὶ ἡ βορειότερον τῆς Μίλητου

κειμένη ἀποικία Πριήνη ὠνομάζετο. Κάδμη, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς Καδμεῖοι. Εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Μυκάλης ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα κωμόπολις ὑπὸ τὸ ὄνομα Θῆβαι. Τὸ σπουδαῖον ὅμως εἶναι ὅτι βορειότερον τῆς Καρίας, παρὰ τὸν Ἑλλάσποντον, εἰς τὴν Τρωάδα, ὑπῆρχεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Πλάκος πόλις ὑπὸ τὸ ὄνομα Θῆβαι, ἡ ὁποία ποιητικῶς ὠνομάζετο Ὑποπλακίη Θῆβη. Τὰ ὕδατα ἐκ τῆς κρήνης Δίρκης, κειμένης δυτικῶς τοῦ λόφου τῆς Καδμείας, τῶν Θηβῶν τῆς Βοιωτίας, ἀπετέλουν μικρὸν ρυάκιον τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν νεωτέρων Πλακιώτισσα. Ἀπὸ τοῦ 1914, κατόπιν ἀνορύξεως φρεάτων πλησίον τῆς κρήνης, τὰ ὕδατα αὐτῆς ἐστείρευσαν. Πολλοὶ ἐρευνῆται παραδέχονται ὅτι ὁ Κάδμος δὲν προέρχεται ἐκ τῆς Τύρου, ἀλλὰ ἐκ τῆς περὶ τὴν Μίλητον περιοχῆς.

Τὸ ἱερόν τῶν Καβείρων καὶ αἱ νεώτεροι ἀνασκαφαί

Κατὰ τὴν παράδοσιν, ὁ Κάδμος εἶχε σχέσεις πρὸς τὸ ἐν Σαμοθράκῃ ἱερόν τῶν Καβείρων. Ἐκεῖ ἐλατρεύοντο, ὡς γνωστόν, αἱ θεότητες Κάβειρος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κάδμιλος. Εἰς τὴν Ἀττικὴν οὐδὲν ἱερόν τῶν Καβείρων ὑπῆρχεν, ἐν ᾧ εἰς τὴν Βοιωτίαν ὑπῆρχον τρία. Ἐν, 6 χιλίομετρα δυτικῶς τῶν Θηβῶν, ὅπου διενεργοῦνται ἀνασκαφαί ὑπὸ Γερμανῶν ἀρχαιολόγων, ἄλλο εἰς τὴν θηβαϊκὴν παραλιακὴν πόλιν Ἀνθηδῶνα (ἐπὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Λουκίσια) καὶ ἕτερον εἰς τὴν Λάρυμναν (παρὰ τὸ βορειοδυτικῶς τῶν Θηβῶν σημερινὸν χωρίον Κόκκινο). Ἱερά τῶν Καβείρων ὑπῆρχον ἐκτὸς τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς Σαμοθράκης, εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὰς νήσους Ἴμβρον καὶ Λῆμνον, εἰς τὴν Φρυγίαν (ἀνατολικῶς τῆς Τρωάδος), εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὴν Σικελίαν. Οὐδὲν στοιχεῖον ὑπάρχει, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ τεκμαίρηται ὅτι ἡ λατρεία τῶν Καβείρων εἰσῆχθη εἰς τὴν Βοιωτίαν ἢ τὰς νήσους ἐκ τῆς Φρυγίας.

Πιθανῶς ἡ λατρεία αὕτη νὰ εἰσῆχθη εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἡ συνεχιζομένη ἐρευνα περὶ τῶν παλαιῶν κατοίκων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος φέρει διαρκῶς νέα στοιχεῖα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐνισχύεται πολὺ ἡ θεωρία τοῦ Ἑλληνοστρατηγοῦ Ε. Λίβα, ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ περὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος χώρου (Ἑλληνικῆς Χερσονήσου καὶ νήσων) εἶναι αὐτόχθονες. (Ἡ Αἰγῆτις κοιτὶς τῶν Ἀρίων καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, Ἀθήναι 1956). Αἱ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1958 γινόμεναι ἀνασκαφαί εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λαρίσης (παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν πόλιν Ἀργισσαν, σήμερον Κρεμομαγούλαν) παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν καὶ καθοδήγησιν τοῦ Γιουγκοσλάβου Μιλόϊσιτς (Milojevic), καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Γερμανικῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Ζάαρμπρүκεν (Saar-

brücken), πιστοποιούν ότι ή περιοχή αύτη κατωκεΐτο πρό 100 περίπου χιλιάδων έτών. Σπόνδυλος Μαρμούθ εύρεθείς εκεί υπενθυμίζει εις ήμάς τὰ απολιθώματα του Πικερμίου τής 'Αττικής και ότι τὸ κλίμα τής Θεσσαλίας πρό εκατομμυρίων τινῶν έτών ήτο θερμότερον του σημερινου. "Αλλα αρχαιολογικά εύρήματα παρέχουν τὸ ένδόσιμον ότι ὁ πολιτισμός του έλληνικου χώρου είναι πολὺ παλαιότερος του πολιτισμου τῶν Σουμερίων και τῶν Αίγυπτίων. Τὰ έκπληκτικά περίσματα τῶν αρχαιολογικῶν έρευνῶν του Μιλόισιτς, ὅστις έβασίσθη επί προηγούμενων ανασκαφῶν του άειμνήστου αρχαιολόγου Χρίστου Τσουντα, ανεκοινώθησαν υπό του κ. Μπήζαντς (Biesantz), βοηθου του Μιλόισιτς, κατά την διάλεξιν του έν 'Αθήναις Γερμανικου 'Αρχαιολογικου 'Ινστιτουτου τής 16 Δεκεμβρίου 1958.

'Οπωςδήποτε, ή σημερινή κριτική παραδέχεται ότι ὁ Θαλῆς είναι έλληνικῆς καταγωγῆς και ότι προέρχεται έκ του θηβαϊκου άριστοκρατικου γένους τῶν Θηλιδῶν. Γεννάται ὅμως ή άπορία, πῶς είναι δυνατόν τὸ θηβαϊκόν τουτο γένος τῶν Θηλιδῶν νά έφθασεν εις την 'Ιωνικήν πόλιν Μίλητον ; Πρὸς έρμηνείαν τουτου δέον νά ληφθῆ υπ' ὄψιν ή πληροφορία του 'Ηροδότου, καθ' ήν, κατά τὸν άποικισμόν τῶν 'Ιωνικῶν πόλεων τής Μ. 'Ασίας, Αιολεῖς άποικοι ('Ορχομένιοι και Θηβαῖοι) ανεμείχθησαν πρὸς τοὺς 'Ιωνας. [Μινύαι δέ 'Ορχομένιοι σφι αναμείχονται (τοῖς 'Ιωσι) και Καδμεῖοι. (I 146)]. 'Ο ίδιος ὁ Θαλῆς λέγει, κατά τὸν ιστορικόν και βιογράφον τῶν φιλοσόφων 'Ερμιππον, ότι δια τρία πράγματα ὀφείλει χάριν εις την τύχην : « πρώτον μὲν ότι άνθρωπος έγενόμην και οὐ θηρίον, εἶτα ότι άνήρ και οὐ γυνή, τρίτον ότι 'Ελλην και οὐ βάρβαρος ». Οἱ 'Αθηναῖοι φαίνεται ότι έθεώρουν τουτον ὡς 'Αθηναῖον, λόγω του ότι ή Μίλητος ένθα έγεννήθη ὁ Θαλῆς ήτο άθηναϊκή άποικία. 'Ενισχυτικόν του ισχυρισμου τουτου είναι ότι έν 'Αθήναις επί 'Αρχοντος Δαμασίου (582 π.Χ.) έγένητο ή ανακήρυξις τῶν έπτά σοφῶν τής 'Ελλάδος με επί κεφαλῆς τουτων τὸν Θαλῆν και τὸν Σόλωνα.

'Ο χρυσοῦς τρίπους

Τὸ ὄνομα του Θαλου είναι συνδεδεμένον με την παράδοσιν περι του χρυσοῦ τρίποδος. Χρυσοῦς τρίπους, τῶν έπτά σοφῶν ὡς έκαλεῖτο, υπῆρχεν εις πλεῖστα ιερά τής αρχαίας 'Ελλάδος και έδεικνύετο εις τοὺς εύλαβεῖς προσκυνητάς. 'Αναφέρεται ότι χρυσοῦς τρίπους υπῆρχεν εις ιερὸν τῶν Θηβῶν, εις τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν, εις τὸ ιερὸν του Διδυμέως 'Απόλλωνος παρά την Μίλητον και άλλαχοῦ. Κατά τινα παράδοσιν ὁ χρυσοῦς τρίπους ειχεν άθλοθετηθῆ παρά τῶν θεῶν, ὅπως δοθῆ εις τὸν σοφώτατον τῶν 'Ελλήνων. Οὗτος άπετέλει τὸ αντίβαρον, οὕτως εἰπεῖν, δια τὸ χρυσοῦν μῆλον, τὸ ὁποῖον

προωρίζετο διὰ τὴν ὠραιοτάτην τῶν θεῶν καὶ εἶχε προκαλέσει τὴν ἔριδα μεταξὺ Ἡρας, Ἀθηνᾶς καὶ Ἀφροδίτης.

Ἀναφέρονται πολλαὶ ἐκδοχαὶ περὶ τοῦ χρυσοῦ τρίποδος, τινὰς τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν κατωτέρω. Οὕτω, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Διόδωρον (9, 13, 2), ἄλιεῖς Μεσσήνιοι ἀνελκύσαντες τὰ δι' ἄλιεῖαν ριφθέντα δίκτυα δὲν ἀπεκόμισαν ἰχθῦς, ἀλλὰ χαλκοῦν τρίποδα ἔχοντα ἐπιγραφὴν ΤΩ ΣΟΦΩΤΑΤΩ, τὸν ὁποῖον ἔστειλαν εἰς τὸν ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν Βίαντα τὸν Πριηνέα. Κατὰ σχολιαστὴν τινὰ τῆς κωμῶδίας τοῦ Ἀριστοφάνους Πλοῦτος (9), ἄλιεῖς Μιλήσιοι συνεβλήθησαν μετὰ τινῶν, ὅπως ἀλιεύσουν παρά τὰ ὕδατα τῆς Μιλήτου. Συνέβη ὅμως νὰ ἀνελκύσουν χρυσοῦν τρίποδα ἀντὶ ἰχθύων καὶ ἤθελον νὰ κρατήσουν τοῦτον δι' ἑαυτούς. Ἐν ᾧ οἱ ἐργοδοταὶ ἐφιλονεῖκουν πρὸς τοὺς ἄλιεῖς διὰ τὴν κυριότητα τοῦ τρίποδος, ἀπεφασίσθη τέλος ὑπὸ τῶν δύο μερῶν ὅπως ἐρωτηθῇ τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν, τὸ ὁποῖον ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς :

*Ἐκγονε Μιλήτου, τρίποδος πέρι Φοῖβον ἐρωτᾶς ;
ὅς σοφίῃ πάντων πρῶτος, τούτου τρίποδ' αὐδῶ.*

[Μιλήσιε, ἐρωτᾶς τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα περὶ τοῦ τρίποδος ; ὀρίζω, ὅπως οὗτος δοθῇ εἰς τὸν πρῶτον ἐπὶ σοφίᾳ, ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρώπων]. Κατόπιν τοῦ χρησιμοῦ τούτου τῆς Πυθίας προσεφέρθη οὗτος εἰς τοὺς ἑπτὰ σοφούς· οὐδεὶς ὅμως ἐκ τούτων τὸν ἐδέχετο, λέγων ὅτι δὲν εἶναι σοφός, συνίστα δὲ ὅπως ὁ τρίπους ἀφιερωθῇ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Οὕτω, ὁ τρίπους ἐγίνε κτῆμα τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν.

Κατ' ἄλλην παράδοσιν, λέγεται, ὅτι ὁ τρίπους ὁ ἐν Δελφοῖς εἶχε κατασκευασθῆ ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου, ὅστις ἔστειλε τοῦτον ὡς γαμήλιον δῶρον εἰς τὸν Πέλοπα. Ἐκ τοῦ Πέλοπος ὁ τρίπους κατέληξεν εἰς τὸν Μενέλαον καὶ ἐκλάπη ὑπὸ τοῦ Πάριδος κατὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης καὶ τῆ συστάσει αὐτῆς ἐρρίφθη εἰς τὴν παρά τὴν νῆσον Κῶ θάλασσαν, διότι ἄλλως θὰ ἐγίνετο ἀφορμὴ μεγάλης ἔριδος. Μετὰ τινὰ χρόνον κάτοικοι τῆς Λεβέδου, παραλιακῆς πόλεως τῆς Ἰωνίας, προηγόρασαν παρά τινῶν ἀλιέων τὸ προϊόν τῆς ἀλιείας των, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρέθη ὁ ὑπὸ τοῦ Πάριδος καὶ τῆς Ἑλένης εἰς τὴν θάλασσαν ριφθεὶς τρίπους. Οἱ ἄλιεῖς ἤρνοῦντο νὰ παραδώσουν εἰς τοὺς Λεβεδίους τὸν τρίποδα καὶ ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν Κῶ. Κατόπιν δὲ τῆς ἀρνήσεως καὶ τῶν Κῶν, ὅπως ἀποδώσουν τὸν τρίποδα, ἐξερράγη πόλεμος μεταξὺ Μιλήτου καὶ Κῶ, καθ' ὃν πολλοὶ ἀμφοτέρωθεν ἐφονεύοντο. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐδόθη χρησμός, ὅπως ὁ τρίπους δοθῇ εἰς τὸν σοφώτατον· καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι συνήνεσαν, ὅπως δοθῇ οὗτος εἰς τὸν Θαλῆν. Ὁ Θαλῆς ὅμως ἀνέθεσε τοῦτον εἰς τὸ παρά τὴν Μίλητον ἱερὸν τοῦ Διδυμέως Ἀπόλλωνος. Ὁ χρησμός εἶχεν ὡς ἑξῆς, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Διόδωρον (9, 3, 2) :

οὔποτε μὴ λήξῃ πόλεμος Μερόπων καὶ Ἰώνων,
πρὶν τρίποδα χρύσειον, ὃν Ἥφαιστος κάμει τεύχων
ἐκ μέσσου πέμψῃτε, καὶ ἐς δόμον ἀνδρὸς ἴκηται,
ὅς σοφία τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα προδέδορκεν.

[Οὐδέποτε θὰ λήξῃ ὁ πόλεμος μεταξὺ τῶν Μερόπων (οὕτω ἐκαλοῦντο οἱ κάτοικοι τῆς Κῶ) καὶ τῶν Ἰώνων πρὶν τὸν χρυσοῦν τρίποδα, τὸν ὁποῖον καλλιτεχνικῶς κατεσκεύασεν ὁ Ἥφαιστος, ἀπομακρύνητε ἀφ' ὑμῶν, καὶ δοθῆ οὗτος εἰς τὸν οἶκον ἀνδρὸς, ὁ ὁποῖος ἐν σοφίᾳ προβλέπει καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα].

Κατὰ τὸν ἱστορικὸν καὶ βιογράφον Φανόδικον, ὁ ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν Βίας ὁ Πριηνεὺς ἠγόρασε μερικὰς κορασίδας ἐκ Μεσσηνίας καταγομένας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν αἰχμάλωτοι πολέμου, ἀνέθρεψεν αὐτάς ὡς θυγατέρας του, τὰς ἐφωδίασε μὲ προῖκας καὶ τὰς ἀπέστειλεν εἰς τοὺς γονεῖς των, εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Μετὰ τινα χρόνον εὐρέθη εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον χαλκοῦς τρίπους, φέρων ἐπιγραφὴν ΤΩ ΣΟΦΩ, ὅστις μετεφέρθη εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ πατέρες τῶν κορασίδων, τὰς ὁποίας εὐηργέτησεν ὁ Βίας, πληροφορηθέντες τοῦτο ἦλθον εἰς τὰς Ἀθήνας (κατὰ τὸν συγγραφέα δὲ Σάτυρον ἦλθον καὶ αἱ κόραι αὐτῶν) καὶ εἶπον ὅτι ὁ Βίας εἶναι σοφός, ἀφοῦ διηγήθησαν τὰ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ προικίσεως τῶν θυγατέρων των. Κατόπιν τούτου οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὸν τρίποδα εἰς τὸν Βίαντα, ὁ ὁποῖος ὅμως ἀπήντησεν, ὅτι ὁ Ἀπόλλων (δηλ. μόνον ὁ Θεὸς) εἶναι σοφός καὶ δὲν ἐδέχθη αὐτόν.

Κατ' ἄλλην πληροφορίαν ὁ Βίας ἀνέθηκε τὸν τρίποδα ἐν Θήβαις, εἰς τὸν Ἡρακλῆ, ἐπειδὴ ὁ Βίας ἦτο ἀπόγονος τῶν Θηβαίων, τῶν ὁποίων ἀποικία ἦτο ἡ Πριήνη, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Φανόδικον, ὅστις ἤκμασε περὶ τὸ 200 π.Χ. (Διογένης Λαέρτιος, I, 82).

Κατὰ τὸν ποιητὴν Καλλίμαχον, ὁ Ἀρκὰς Βαθυκλῆς κατέλιπε χρυσοῦν κύπελλον καὶ διέθεσεν ὅπως δοθῆ τοῦτο εἰς τὸν ἄριστον ἐκ πάντων τῶν σοφῶν τοῦτο ἐδόθη εἰς τὸν Θαλῆν, ὁ ὁποῖος ὅμως τὸ ἀπέστειλεν εἰς τὸν Βίαντα τὸν Πριηνεά. Ὁ Βίας τὸ ἀπέστειλεν εἰς τὸν Περίανδρον τὸν Κορίνθιον, οὗτος εἰς τὸν Σόλωνα καὶ ὁ Σόλων εἰς τὸν Χίλωνα· ὁ Χίλων τὸ ἀπέστειλεν εἰς τὸν Πιπτακὸν τὸν Μυτιληναῖον, οὗτος εἰς τὸν Κλεόβουλον τὸν Λίνδιον καὶ ὁ τελευταῖος ἀπέστειλεν αὐτὸ πάλιν εἰς τὸν Θαλῆν, ὁ ὁποῖος τὸ ἀνέθεσεν εἰς τὸ παρὰ τὴν Μίλητον ἱερόν τοῦ Διδυμέως Ἀπόλλωνος μὲ τὴν ἐξῆς ἀφιέρωσιν :

Θαλῆς με τῷ μεδεῦντι Νείλεω δήμου
δίδωσι τοῦτο δις λαβὼν ἀριστεῖον.

[Μὲ δωρίζει (εἰς τὸν Ἀπόλλωνα) ὁ Θαλῆς ὁ καταγόμενος ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ Νείλεω (ἄρχοντας τῆς Μιλήτου), λαβὼν με δύο φορές ὡς ἀριστεῖον]. Ἡ ἀφιέρωσις ἐσώθη καὶ εἰς τὸν πεζὸν λόγον ἔχουσα ὡς ἐξῆς : Θαλῆς Ἐξα-

μούου Μιλήσιος Ἀπόλλωνι Δελφινίῳ Ἑλλήνων ἀριστεῖον δις λαβών. [Ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, υἱὸς τοῦ Ἐξαμύου, ἀναθέτει τὸ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων δοθὲν δις εἰς αὐτὸν ἀριστεῖον, εἰς τὸν Δελφίνιον Ἀπόλλωνα].

Κατὰ τὸν Εὐδοξὸν τὸν Κνίδιον καὶ τὸν Εὐάνθη τὸν Μιλήσιον (σύγχρονον περίπου τοῦ Εὐδόξου), φίλος τις τοῦ Κροίσου ἔλαβε χρυσοῦν ποτήριον παρ' αὐτοῦ, ὅπως δώσῃ τοῦτο εἰς τὸν σοφώτατον τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν Θαλῆν. Οὗτος ἀπέστειλεν αὐτὸ εἰς τὸν Χίλωνα, ὅστις ἠρώτησε τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν, τίς εἶναι σοφώτερος αὐτοῦ καὶ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν ὅτι εἶναι ὁ Μύσων ὁ Χηνεύς, πρὸς ὃν δέον νὰ δοθῇ τὸ χρυσοῦν ποτήριον. Ὁ μεταγενέστερος συγγραφεὺς Ἄνδρων ὁ Ἐφέσιος ἀναγράφει τὴν πληροφορίαν ὅτι οἱ Ἀργεῖοι ἠθλοθέτησαν τρίποδα, ὅπως δοθῇ οὗτος εἰς τὸν σοφώτατον τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὅτι οὗτος ἐδόθη εἰς τὸν Σπαρτιάτην Ἀριστόδημον. Κατ' ἄλλην πληροφορίαν, ὁ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Κῶ ἀνευρεθεὶς τρίπους, ὁ γενόμενος ἀφορμὴ τοῦ πολέμου μεταξὺ Μιλήτου καὶ Κῶ, τοῦ μνημονευθέντος προηγουμένως, περιείχετο εἰς φορτίον, τὸ ὅποιον ὁ Περίανδρος ἀπέστειλε δῶρον εἰς τὸν τύραννον τῆς Μιλήτου Θρασύβουλον. Τὸ φέρον τὸν τρίποδα πλοῖον εὗρεθὲν εἰς μεγάλην τρικυμίαν ἐβυθίσθη παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Κῶ.

Τὸ ταξίδιον εἰς τὴν Αἴγυπτον

Συμφώνως πρὸς τὰς σωζομένας πληροφορίας, ὁ Θαλῆς οὐδένα εἶχε καθηγητὴν, ἀναφέρεται δὲ μόνον ὅτι μεταβάς εἰς τὴν Αἴγυπτον συνδιέτριψεν αὐτόθι πρὸς τοὺς ἱερεῖς. Ἐκ ταύτης καὶ ἄλλων πληροφοριῶν περὶ τοῦ εἰς Αἴγυπτον ταξιδίου τοῦ Θαλοῦ συνάγεται ὑπὸ πλείστων τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Θαλῆς ὀφείλει τὴν μόρφωσίν του εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, παρὰ τῶν ὁποίων ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐδιδάχθη καὶ τὴν γεωμετρίαν, τὴν γνῶσιν τῆς ὁποίας μετήγαγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου κατὰ τὰς πληροφορίας αὐτὰς ἡ γεωμετρία ἦτο ἄγνωστος. Εἰς τὴν πλάνην ταύτην, περὶ ἐκμαθήσεως ὑπὸ τοῦ Θαλοῦ τῆς γεωμετρίας ἐν Αἰγύπτῳ καὶ μεταγωγῆς τῆς γνώσεως ταύτης εἰς τὴν Ἑλλάδα περιπίπτει καὶ ὁ ἐκ τῶν τελευταίων διευθυντῶν τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος Πρόκλος, ὅστις πιθανώτατα ἀρύεται τὰς πληροφορίας του ἐκ τοῦ Γεμίνου καὶ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους Εὐδήμου, ὅστις εἶχε συγγράψῃ τὸ πρῶτον ἱστορίαν τῶν μαθηματικῶν. Εἶναι δὲ πλάνη ὅτι ὁ Θαλῆς ἐδιδάχθη τὴν γεωμετρίαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι, καθ' ὅσον μέχρι σήμερον εἶναι γνωστόν, ἡ αἰγυπτιακὴ γεωμετρία (καὶ ἡ τῶν Σουμερίων καὶ Βαβυλωνίων) εἶναι καθαρῶς ἐμπειρικὴ καὶ ὄχι θεωρητικὴ.

Ὁ ἱστορικὸς Ἱερώνυμος ἀναγράφει τὴν πληροφορίαν, ὅτι ὁ Θαλῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐδίδαξε τοὺς ἱερεῖς, πῶς εἶναι δυνατόν ἐκ τῆς σκιάς του (ἢ

τῆς σκιᾶς τῆς βακτηρίας του) νὰ ὑπολογίζῃ τις τὸ ὕψος τῶν πυραμίδων. Τοῦτο δὲν θὰ συνέβαινε, ἂν οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς ἐγνώριζον τὰς γεωμετρικὰς προτάσεις τὰς ἀφορώσας εἰς τὰ ὅμοια τρίγωνα. Ἡ ἀπόδειξις ὅτι ὁ Θαλῆς ἐπεσκέφθη τὴν Αἴγυπτον ὄχι διὰ νὰ σπουδάσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρίσῃ μίαν πεπολιτισμένην χώραν, παρέχεται ἐκ σωζομένης ἐπιστολῆς τοῦ Θαλοῦ πρὸς τὸν ἐκ τῆς νήσου Σύρου καταγόμενον φιλόσοφον καὶ φίλον του Φερεκύδην. Γράφει λοιπὸν ὁ Θαλῆς πρὸς τὸν Φερεκύδην : « καὶ ἦν κελεύης παρὰ σέ ἀφίξομαι εἰς Σῦρον. ἢ γὰρ ἂν οὐ φρονηήρεις εἶημεν ἐγὼ τε καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, εἰ πλώσαντες μὲν ἐς Κρήτην κατὰ τὴν τῶν κείθι ἱστορίην, πλώσαντες δὲ ἐς Αἴγυπτον ὁμιλήσοντες τοῖς ἐκεῖ ὄσοι ἱερεῖς τε καὶ ἀστρολόγοι, παρὰ σέ δὲ μὴ [πλώσαιμεν]. ἤξει γὰρ καὶ ὁ Σόλων, ἦν ἐπιτρέπῃς. [καὶ ἂν παραγγείλῃς, θὰ σέ ἐπισκεφθῶ εἰς τὴν Σῦρον. Διότι θὰ ἡμεθα φρενοβλαβεῖς ἂν δὲν σέ ἐπεσκεπτόμεθα, ἐγὼ καὶ ὁ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπλεύσαμεν εἰς τὴν Κρήτην, διὰ νὰ μάθωμεν τὰ τῆς ἱστορίας της, καὶ ἐπλεύσαμεν εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ νὰ ἔχωμεν συνομιλίαν πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἱερεῖς καὶ ἀστρονόμους. Διότι θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Σόλων, ἂν τὸ ἐπιτρέπῃς]. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς φαίνεται σαφῶς ὅτι ὁ Θαλῆς εἶχεν ἤδη μεγάλην φήμην, ὅταν ἐπεσκέφθη τὴν Αἴγυπτον, καὶ δὲν μετέβη ἐκεῖ διὰ νὰ σπουδάσῃ. Τελειώνει δὲ τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν ὁ Θαλῆς μὲ τὸ παράπονον ὅτι ὁ Φερεκύδης δὲν τὸν ἐπισκέπτεται εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἀλλὰ συγγράφει διαρκῶς, ἐν ᾧ αὐτός, μηδὲν γράφων, ταξιδεύει εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν. Ὁ Θαλῆς ἀνεμείχθη ἐνεργῶς εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς πατρίδος του καὶ κατόπιν ἠσχολήθη μὲ τὴν φυσικὴν, τὰ μαθηματικά, τὴν ἀστρονομίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Ἀναφέρεται ὅτι, ὅταν ὁ Κροῖσος ἐζήτησε τὴν συμμαχίαν τῆς Μιλήτου ἐναντίον τῶν Περσῶν, ὁ Θαλῆς διαβλέπων τὴν ἥτταν τοῦ Κροίσου, συνεβούλευσε τοὺς συμπολίτας του νὰ μείνουν οὐδέτεροι, ὡς καὶ ἐγένετο. Τοῦτο ἔσωσε τὴν Μίλητον μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ κράτους τοῦ Κροίσου ὑπὸ τῶν Περσῶν.

Ὅταν ὁ Κροῖσος εὐρίσκετο εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης του καὶ διετελεῖ εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Πέρσας, ἐπεχείρησε μετὰ τοῦ στρατοῦ του νὰ διαβῇ τὸν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ποταμὸν Ἄλυν, ἵνα ἐπιτεθῇ ἐναντίον τῶν Περσῶν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατάρθωνεν ἔνεκα τοῦ μεγάλου βάθους καὶ πλάτους τοῦ ποταμοῦ. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην ὁ Θαλῆς παρακολουθῶν τὰ στρατεύματα τοῦ Κροίσου, πιθανῶς ὡς σύμβουλος αὐτοῦ, συνέστησε νὰ ἀνοιγῇ μηνοειδῆς τάφρος οὕτως, ὥστε τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ νὰ ρέουν εἰς δύο κλάδους αὐτοῦ, εἰς τὴν παλαιὰν κοίτην τοῦ ποταμοῦ καὶ εἰς τὴν τάφρον. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ στρατὸς τοῦ Κροίσου διέβη τὴν τάφρον καὶ τὸν ποταμὸν, ἀφοῦ τὰ ὕδατα αὐτοῦ διὰ τινὰ ἀπόστασιν ἔρρεον εἰς δύο βραχίονας. Ἡ ἀνωτέρω ἀπλῆ ἐπινόησις τοῦ Θαλοῦ, τὴν ὁποίαν τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον τοῦ Κροίσου δὲν εἶχε τὴν ἱκανότητα νὰ συλλάβῃ, προὑποθέτει γνώσεις τεχνικὰς, τὰς ὁποίας ἀσφαλῶς κατεῖχεν ὁ Θαλῆς καὶ ἀποτελεῖ συνάμα καὶ ἀπόδειξιν τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν

ἐκείνην ὑπεροχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐναντι τῶν βαρβάρων λαῶν. Διαβλέπων ὁ Θαλῆς τὴν ἐπερχομένην ἀπειλὴν τῶν Περσῶν συνεβούλευσε τοὺς Ἴωνας, ὅπως ἐνωθοῦν καὶ ἔχουν ἐν βουλευτήριον εἰς τὴν πόλιν Γέων, εὐρισκομένην εἰς τὸ μέσον τῶν Ἴωνικῶν πόλεων. Ἡ συμβουλή αὕτη τοῦ Θαλοῦ ἀποδεικνύει ὅτι οὗτος εἶχε μεγάλην πολιτικὴν ὀξυδέρκειαν.

Ἡ ἰδιωτικὴ ζωὴ τοῦ Θαλοῦ

Ὡς πρὸς τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν τοῦ Θαλοῦ, αἱ διασωθεῖσαι πληροφορίαι εἶναι ποικίλαι. Κατὰ τινὰς ἐνυμφεύθη καὶ ἀπέκτησεν υἷον ὀνόματι Κύβισθον, κατ' ἄλλους υἱοθέτησε τὸν υἷον τῆς ἀδελφῆς του καὶ κατὰ τὴν τρίτην ἐκδοχὴν παρέμεινεν ἄγαμος. Ἐρωτηθεὶς διατί δὲν τεκνοποιεῖ, ἀπήντησε : Διὰ φιλοτεκνίαν. Φαίνεται ὅμως ὅτι μᾶλλον παρέμεινεν ἄγαμος, ἐὰν πιστεύσωμεν τὸν διαμειφθέντα διάλογον μεταξὺ Θαλοῦ καὶ Σόλωνος, ὅταν ὁ τελευταῖος οὗτος ἐπεσκέφθη τὴν Μίλητον. Ὁ Σόλων μετὰ τὴν ἐπικράτησιν ἐν Ἀθήναις τοῦ συγγενοῦς του Πεισιστράτου ἐπεχείρησε ταξίδιον ἀναψυχῆς καὶ ἐπεσκέφθη πολλὰς πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν Μίλητον. Ἀφῆκεν ὅμως εἰς τὰς Ἀθήνας βαρέως ἀσθενοῦντα υἷον, διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ ὁποίου ἀνησύχει πολύ. Κατὰ τινὰ συζήτησιν ἠρώτησε τὸν Θαλῆν, διατί ἔμεινεν ἄγαμος. Ὁ Θαλῆς ἀπήντησεν εἰς αὐτὸν « θὰ σοῦ ἀπαντήσω, ἀγαπητὲ Σόλων, αὔριον ».

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἀφίχθη εἰς τὴν Μίλητον ἐκ Πειραιῶς τὸ πλοῖον τῆς γραμμῆς Πειραιεύς - Μίλητος. Ὁ Σόλων παρεκάλεσε τὸν Θαλῆν νὰ ζητήσῃ νὰ μάθῃ ἐκ τοῦ πλοίου τὰ ἐξ Ἀθηνῶν νέα. Ὁ Θαλῆς ἀπέστειλεν εἰς τὸν λιμένα ἔμπιστον πρόσωπον διὰ νὰ πληροφορηθῇ τὰ νέα, συνεβούλευσεν ὅμως αὐτό, ὅπως φέρῃ ὡς νέα, ὃ, τι αὐτὸς τοῦ ὑπέδειξε. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τοῦ λιμένος διηγεῖται ὁ ἔμπιστος ἄνθρωπος τοῦ Θαλοῦ τὰς ἐντυπώσεις ταξιδιώτου προερχομένου ἐξ Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος μεταξὺ ἄλλων ἀνεφερεν ὅτι παρέστη καὶ εἰς μίαν μεγαλοπρεπῆ κηδείαν νέου τινὸς ἀνήκοντος εἰς πολὺ μεγάλην οἰκογένειαν τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Σόλων μόλις ἤκουσε τὴν εἰδησιν αὐτὴν ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ μένη ἀπαρηγόρητος, ὑποθέσας ὅτι ἀπέθανεν ὁ υἱὸς του. Ὁ Θαλῆς ὅμως τὸν ἐκτύπησεν εἰς τὸν ὦμον καὶ τοῦ εἶπε « μὴ κλαίς, ἀγαπητὲ Σόλων, ἡ εἰδήσις δὲν εἶναι ἀληθινή· γι' αὐτὸ δὲν παντρεύθηκα ». Ἐξ ἄλλης εἰδήσεως πληροφορούμεθα ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Θαλοῦ ἐπίεζεν αὐτὸν ὅπως νυμφευθῇ. Ὁ Θαλῆς ἐπὶ διάστημα πολλῶν ἐτῶν ἀπήντα εἰς τὴν μητέρα του δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς (οὕτω καιρὸς). Ὅταν ὅμως παρῆλθον καὶ ἄλλα ἔτη καὶ ἦτο πλέον πρεσβύτης, ἀπήντα, ἐπέραςε πλέον ὁ καιρὸς (οὐκέτι καιρὸς).

Ἐν ᾧ οἱ πλεῖστοι τῶν συμπολιτῶν του ἐθαύμαζον αὐτὸν διὰ τὴν μεγα-

λοφυΐαν καὶ τὴν σοφίαν του, ὑπῆρχον καὶ οἱ μεμψίμοιροι, οἱ ὅποιοι κατηγοροῦν αὐτοῦ, ὅτι δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ κερδίζῃ χρήματα καὶ διέθετε τὸν χρόνον του εἰς ἀσκόπους ἀπασχολήσεις, ὅπως εἶναι ἡ ἀσχολία μὲ τὴν φιλοσοφίαν. Διὰ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς κατηγοροὺς του ὁ Θαλῆς ὅτι δὲν εἶχον δίκαιον, προβλέψας, δυνάμει τῶν γνώσεων τὰς ὁποίας εἶχε, ὅτι κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἡ ἔσοδεία τῶν ἐλαιῶνων θὰ εἶναι πολὺ μεγάλη, προηγόρασε τὴν ἔσοδειαν τοῦ ἐλαίου τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Χίου. Ὅταν ἦλθεν ὁ καιρὸς τῆς συγκομιδῆς, ἐκέρδισε πολλὰ χρήματα, διότι ἡ πρόβλεψίς του στηριζομένη εἰς ἀστρονομικά, πιθανῶς, καὶ μετεωρολογικὰ δεδομένα ἐπηλήθευσε καὶ εἶπεν, ὅτι διὰ τοὺς φιλοσόφους εἶναι πολὺ εὐκόλον νὰ πλουτίσουν, ἂν θέλουν, ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν σπουδάζουν διὰ νὰ κερδίσουν χρήματα. Εἰς τὴν ἀστρονομίαν, φαίνεται, ὁ Θαλῆς ἠσχολεῖτο μέχρι βαθυτάτου γήρατος, ὡς εἰκάζομεν ἐκ τοῦ διαλόγου τοῦ Πλάτωνος Θεαίτητος, ἐνθα γίνεται λόγος περὶ ἐπιστήμης καὶ φιλοσοφίας.

Ὅμιλεῖ ἐκεῖ ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν Θεόδωρον τὸν Κυρηναῖον, τὸν διδάσκαλον τοῦ Πλάτωνος εἰς τὰ μαθηματικά, καὶ λέγει ὅτι τὸ πνεῦμα τῶν φιλοσόφων δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὰ ἐγκόσμια, ἀλλὰ πετᾷ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὑπὲρ τὴν γῆν, ὡς λέγει καὶ ὁ Πίνδαρος, καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν ἀστρονομίαν. « Θεόδωρος : πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες ; Σωκρ. Ὡσπερ καὶ Θαλῆν ἀστρονομοῦντα, ὦ Θεόδωρε, καὶ ἄνω βλέποντα, πεσόντα εἰς φρέαρ, Θραττά τις ἔμμελής καὶ χαρίεσσα θεραπεινὴς ἀποσκῶψαι λέγεται, ὡς τὰ μὲν ἐν οὐρανῷ προθυμοῖτο εἰδέναι, τὰ δ' ἐμπροσθεν αὐτοῦ καὶ παρὰ πόδας λανθάνοι αὐτόν. Ταῦτόν δέ ἀρκεῖ σκῶμμα ἐπὶ πάντα, ὅσοι ἐν φιλοσοφίᾳ διάγουσι». (174 α). [Θεόδωρος. Πῶς ἐννοεῖς αὐτό, Σωκράτη ; Σωκρ. Νά, καθὼς λέγεται, ὦ Θεόδωρε, ὅτι ὑπηρέτριά τις ἐκ Θράκης, ὠραία καὶ χαριτωμένη, εἰρωνεύθη τὸν Θαλῆν, ὅταν οὗτος σπουδάζων τὰ ἄστρα καὶ βλέπων πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔπεσεν εἰς λάκκον, εἰποῦσα πρὸς αὐτόν ὅτι, ἐν ᾧ δὲν βλέπει τί γίνεται ἐμπροσθέν του καὶ παρὰ τοὺς πόδας του, θέλει νὰ μάθῃ τί γίνεται εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ αὐτὴ εἰρωνεία εἶναι ἀρκετὴ δι' ὅλους, ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν φιλοσοφίαν].

Ὁ Θαλῆς, γέρον ὢν, ἀπέθανεν εἰς τὸ Στάδιον τῆς Μιλήτου, ἐν ᾧ παρηκολούθει γυμνικοὺς ἀγῶνας, καταβληθεὶς ὑπὸ τοῦ καύματος, τῆς δίψης καὶ τῆς ἐξαντλήσεως. Ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος περιέσωσε τὸ ἐξῆς τετράστιχον διὰ τὸν θάνατον τοῦ Θαλήτος (Ἀνθολογία Παλατ. VII 85) :

*Γυμνικὸν αὖ ποτ' ἀγῶνα θεώμενον, ἠέλιε Ζεῦ,
τὸν σοφὸν ἄνδρα Θαλῆν ἠρπασας ἐκ σταδίου.
αἰνέω, ὅτι μιν ἐγγυὲς ἀπήγαγες· ἢ γὰρ ὁ πρέσβυς
οὐκέθ' ὄραϊν ἀπὸ γῆς ἀστέρας ἐδύνατο.*

[Ὅταν ὁ σοφὸς ἀνὴρ Θαλῆς παρηκολούθει γυμνικὸν ἀγῶνα, τὸν ἠρπασας ἐκ τοῦ σταδίου, ἦλιε Ζεῦ. Εὐλογῶ, ὅτι τὸν ἐπῆρες πλησίον σου, διότι πράγμα-

τι ὁ γέρον δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ βλέπῃ τὰ ἄστρα ἀπὸ τῆς γῆς]. Εἰς ἀγαλμα τοῦ Θαλοῦ ἐν Μιλήτῳ ἐτέθη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή (Ἀνθολ. Παλατ. VII 83) :

*Τὸν δε Θαλῆν Μίλητος Ἰᾶς θρέψασα ἔδειξεν
ἀστρολόγον πάντων πρεσβύτατον σοφίῃ.*

[Αὐτὸν ἐδῶ τὸν Θαλῆν ἡ Ἰωνικὴ πόλις Μίλητος ἐκθρέψασα ἀνέδειξεν, ὅστις ἦτο ἀνώτερος ὄλων κατὰ τὴν σοφίαν].

Εἰς δὲ τὴν ἐπιτάφιον πλάκα τοῦ Θαλοῦ ἐχαράχθη τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα (Ἀνθολ. Παλ. VII 84) :

*ἢ ὀλίγον τόδε σᾶμα—τὸ δὲ κλέος οὐρανόμεγες—
τῷ πολυφροντίστῳ τούτῳ Θάλητος ὄρη.*

[Πόσον μικρὰ εἶναι τὰ ὄρια τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐδῶ διὰ τὸν μέγαν σοφὸν Θαλῆν, τοῦ ὁποίου ἡ φήμη εἶναι οὐρανομήκης].

Οἱ ἑπτὰ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος

Ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἀπετέλουν τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς τῆς ἀρχαιότητος, δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος καὶ ἐξῆς ὁμοφωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων συγγραφέων. Ὁ Πλάτων π.χ. εἰς τὸν διάλογον αὐτοῦ Πρωταγόρας (343A) θέτει εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἑπτὰ σοφῶν τὸν Μύσωνα ἀντὶ τοῦ Περιάνδρου. Ὁ Ἑρμιππος, εἰς τὴν πραγματείαν αὐτοῦ περὶ τῶν σοφῶν, γράφει, ὅτι οὗτοι δὲν ἦσαν ἑπτὰ ἀλλὰ δέκα ἑπτὰ, οἱ ἐξῆς : Σόλων, Θαλῆς, Πιπτακός, Βίας, Χίλων, Μύσων, Κλεόβουλος, Περιάνδρος, Ἀνάχαρσις, Ἀκουσίλαος, Ἐπιμενίδης, Λεώφαντος, Φερεκύδης, Ἀριστόδημος, Πυθαγόρας, Λᾶσος, Ἀναξαγόρας. Εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἡ ἀνωτέρω εἶδησις τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου ὅτι κατὰ τὸν Ἑρμιππον οἱ σοφοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος (κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς καὶ ἡμίσεος αἰῶνος, ἤτοι μεταξὺ 600-450 π.Χ.) ἦσαν δέκα ἑπτὰ. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων ἱερός, διότι εἶναι τὸ ἄθροισμα τοῦ ἑπτὰ καὶ τοῦ δέκα ἢ τοῦ ἐννέα καὶ τοῦ ὀκτώ. Ἡ ἱερότης τοῦ ἀριθμοῦ 7 ἔχει προκύψει ἴσως ἀπὸ τὴν διάρκειαν εἰς ἡμέρας ἐκάστης τῶν φάσεων τῆς σελήνης, ἐν ᾧ ὁ ἀριθμὸς δέκα εἶναι ἡ τετρακτὺς τῶν Πυθαγορείων (1 + 2 + 3 + 4), εἰς τὴν ὁποίαν οὗτοι καὶ ὠρκίζοντο θεωροῦντες αὐτὴν ἱεράν. Τὴν ἱερότητα τοῦ ἀριθμοῦ δέκα ἑπτὰ τὴν ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον, τετρακόσια περίπου ἔτη πρὸ τῆς ἀκμῆς τοῦ Πυθαγόρου, ὅστις εἶχεν ἀσχοληθῆ πολὺ μὲ τοὺς ἀριθμούς. Εἰς τὴν ῥαψωδίαν ω 63 τῆς Ὀδυσσεΐας ὁ Ὅμηρος παριστᾷ διαλεγόμενας εἰς τὸν Ἄδην τὰς ψυχὰς τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τοῦ Ἀχιλλέως. Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος πληροφορεῖ

τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀχιλλέως περὶ τῶν τιμῶν τὰς ὁποίας ἀπέδωσαν εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀχιλλέως ἐν Τροίᾳ θρηνήσαντες αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἑπτὰ ἡμέρας καὶ νύκτας :

Ἑπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν σε ὁμῶς νύκτας τε καὶ ἡμᾶρ
κλαίμεν ἀθάνατοί τε θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι.

[Ἐπὶ δέκα ἑπτὰ ἡμέρας καὶ νύκτας συνεχῶς σὲ ἐθρηνούσαμεν καὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ καὶ οἱ θνητοὶ ἄνθρωποι].

Ἐπισημειωτέον ἀκόμη ἐνταῦθα, ὅτι τὰ ἀγωνίσματα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων κατὰ τὸν 3ον π.Χ. αἰῶνα καὶ ἐξῆς ἦσαν 17.

Ὁ Θαλῆς φαίνεται ὅτι δὲν κατέλιπε συγγραφικὸν ἔργον. Ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομά του φερομένη ναυτικὴ ἀστρονομία λέγεται ὅτι εἶναι πραγματεία τοῦ Φώκου τοῦ Σαμίου. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν Λόβωνα τὸν Ἀργεῖον, ὁ Θαλῆς συνέγραψεν εἰς στίχους 200 ἔργα. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ὅμως τοῦ Θαλοῦ πρὸς τὸν Φερεκύδη, τὴν ὁποίαν ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω, ὁ ἴδιος ὁ Θαλῆς λέγει ὅτι μηδὲν γράφει.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΘΑΛΟΥ

Θεμελίωσις τῶν ἐπιστημῶν

Γεωμετρία

Ὁ σπουδαιότερος τῶν Γερμανῶν φιλοσόφων Ἐμμανουήλ Κάντιος (Immanuel Kant) γράφει, εἰς τὸν πρόλογον τῆς δευτέρας ἐκδόσεως τῆς περιωνύμου πραγματείας αὐτοῦ Κριτικὴ τοῦ καθαροῦ λόγου (Kritik der reinen Vernunft), τὰ ἐξῆς :

« Τὰ μαθηματικὰ ὡς ἐπιστήμη εὔρον τὸν ἀσφαλῆ δρόμον αὐτῶν εἰς τὸν ἀξιοθαύμαστον λαὸν τῶν Ἑλλήνων... Πιστεύω ὅτι ἐπ' ἀρκετὸν καιρὸν τὰ μαθηματικὰ ἔμειναν στάσιμα (ἰδίως εἰς τὸν λαὸν τῶν Αἰγυπτίων), μέχρις ὅτου ἔγινε μία ἐπανάστασις εἰς τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Τὴν ἐπανάστασιν αὐτὴν πρέπει νὰ τὴν ἀποδώσωμεν εἰς τὴν εὐτυχῆ ἔμπνευσιν ἑνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου, ὅστις ἔθεσε τὰ θεμέλια τῆς ἐπιστήμης δι' ὅλους τοὺς αἰῶνας. Δὲν γνωρίζομεν ποῖος ἦτο αὐτὸς ὁ εὐτυχής. Ἐν τούτοις ὅμως ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος ὑποδεικνύει εἰς ἡμᾶς ὅτι ὁ ἐπιτυχὴν τοῦτο εἶναι ἀληθιμόνητος. Ὁ πρῶτος ὅστις ἀπέδειξε τὴν ἰσότητά τῶν παρὰ τὴν βάσιν τοῦ ἰσοσκελοῦς τριγώνου γωνιῶν (εἴτε Θαλῆς ὠνομάζετο εἴτε ἄλλως πως) ἔσχε μίαν ἀναλαμπὴν ».

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς γεωμετρίας ἀποδίδεται εἰδικώτερον εἰς τὸν Θα-

λῆν ἢ ἀπόδειξις τῶν ἐξῆς γεωμετρικῶν προτάσεων : 1) Ἡ διάμετρος διχοτομεῖ τὸν κύκλον. 2) Αἱ κατὰ κορυφὴν γωνίαι εἶναι ἴσαι. 3) Αἱ παρὰ τὴν βάσιν ἰσοσκελοῦς τριγώνου γωνίαι εἶναι ἴσαι. 4) Πᾶσα γωνία βαίνουσα ἐπὶ ἡμικυκλίου εἶναι ὀρθή. 5) Ἐὰν δύο τρίγωνα ἔχουν μίαν πλευρὰν ἴσην καὶ τὰς εἰς αὐτὴν προσκειμένας γωνίας ἴσας εἶναι ἴσα. 6) Θεωρήματα ἐπὶ τῶν ὁμοίων τριγώνων. Ἡ ἄγνοια τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν ὁμοίων τριγώνων, τὰς ὁποίας ὁ Θαλῆς ἐφήρμοσεν ἐκεῖ διὰ τὰ εὗρη τὸ ὕψος τῶν πυραμίδων ἐκ τῆς σκιᾶς τῆς βακτηρίας του, ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἤσκουν γεωμετρίαν καθαρῶς ἐμπειρικὴν. Εἶναι δὲ ἀπλουστάτη ἢ ἀγνοουμένη ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων γεωμετρικὴ αὕτη πρότασις, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Πλούταρχος πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι εἶναι ἀνακάλυψις τοῦ Θαλοῦ (Συμπόσιον 7 σοφῶν 2p 147 A).

Ἄστρονομία

Εἰς τὴν ἀστρονομίαν ἀναφέρονται πολλαὶ ἀνακαλύψεις τοῦ Θαλοῦ. Θεωρεῖται ὁ πρῶτος, ὅστις ἔσχε τὰ ἐξῆς ἀστρονομικὰ ἐπιτεύγματα :

1) Καθώρισεν ὅτι αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ τοῦ ἔτους δὲν εἶναι ἰσόχρονοι. 2) Εὔρεν ὅτι ὁ πολικὸς ἀστὴρ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγός, κατὰ τὴν νύκτα, τῶν ναυτιλλομένων. 3) Ὑπελόγισεν ὅτι ἡ διάμετρος τοῦ ἡλίου εἶναι τὸ 1 : 720 τῆς (φαινομένης) τροχιᾶς αὐτοῦ περὶ τὴν γῆν καὶ ὅτι ἐπίσης 1 : 720 εἶναι ἡ διάμετρος τῆς σελήνης πρὸς τὴν τροχίαν αὐτῆς περὶ τὴν γῆν. 4) Ἀνεκάλυψεν ὅτι ὁ ἥλιος κατὰ τὴν ἑτησίαν περιφορὰν του περὶ τὴν γῆν δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν ταχύτητα. [Σημ. Οἱ ἀρχαῖοι "Ἕλληνες ἐπιστήμονες ἐγνώριζον ὅτι ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον καὶ ὄχι ὁ ἥλιος περὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ διακηρύξωσι τοῦτο, διότι ἡ λαϊκὴ παράδοσις ἐθεώρει τὴν γῆν ὡς ἐστὶν τοῦ κόσμου καὶ κέντρον ἀκίνητον περὶ τὸ ὁποῖον κινεῖται ὁ ἕναστρος οὐρανός. Πᾶσα ἀντίθετος θεωρία ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον. Καὶ ὁ μέγας ἀστρονόμος Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος, ὁ διακηρύξας (περὶ τὸ 280 π.Χ) ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς καὶ περὶ τὸν ἥλιον, ἐμηνύθη ἐπὶ ἀθεΐα]. 5) Διὰ τὴν ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου ὁ Θαλῆς εὔρε τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν εἰπὼν ὅτι αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς εἰσόδου τῆς γῆς εἰς τὴν σκιάν, τὴν ὁποίαν ῥίπτει ἡ σελήνη φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Περίφημος ἀστρονομικὴ ἐπιτυχία τοῦ Θαλοῦ θεωρεῖται ἡ πρόβλεψις αὐτοῦ περὶ τῆς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου τῆς γενομένης κατὰ τὴν 28 Μαΐου τοῦ 585 π.Χ. Ὁ Θαλῆς προέβλεψε τὴν ἔκλειψιν αὐτὴν πολλοὺς μῆνας πρὶν αὐτὴ λάβῃ χώραν. Πῶς ὁ Θαλῆς ἦτο εἰς θέσιν νὰ προβαίῃ εἰς προρρήσεις ἐκλείψεων ἡλίου δὲν εἶναι γνωστόν. 6) Εὔρε πρῶτος τὴν λόξωσιν τῆς ἐκλείπτικῆς. 7) Εἶπε πρῶτος ὅτι ἡ σελήνη δὲν ἔχει ἴδιον φῶς, ἀλλ' ὅτι ἀνακλᾷ τὸ

φῶς τοῦ ἡλίου. 8) Διατύπωσε πρῶτος τὴν γνώμην ὅτι ὁ ἥλιος καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν αὐτῶν συστατικῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται καὶ ἡ γῆ (γεώδη μὲν ἔμπυρα δὲ τὰ ἄστρα, γεοειδῆ τὸν ἥλιον). 9) Πρῶτος εἶπεν ὅτι ὁ κόσμος εἶναι σφαιρα, τὴν ὁποίαν διήρσεσεν εἰς πέντε ζώνας. 10) Διατύπωσε τὴν θεωρίαν ὅτι ἡ γῆ ἐπιπλέει ἐπὶ τοῦ ὕδατος.

Φυσικὴ

Ὁ Θαλῆς, ὅταν ἐπεσκέφθη τὴν Αἴγυπτον, ἔδωκεν ἐρμηνείαν περὶ τῶν πλημμυρῶν τοῦ Νείλου, εἰπὼν, ὅτι αὗται ὀφείλονται εἰς τοὺς ἐτησίαις ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέοντες ἀντιθέτως πρὸς τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ ἀνακόπτουν τὴν ἐξοδὸν τῶν ὑδάτων τούτου πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ προκαλοῦν οὕτω διόγκωσιν τούτων καὶ τὰς πλημμύρας. [Σημ. Ἡ ἐρμηνεία αὕτη δὲν εἶναι ὀρθή, ἀποτελεῖ ὅμως καὶ μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν ὅτι ὁ Θαλῆς δὲν μετέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ τὴν σπουδασίαν].

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον καθιστᾷ ἀφθιτον τὴν δόξαν τοῦ Θαλοῦ εἶναι ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ τοῦ μαγνητισμοῦ. Διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ὁ Θαλῆς εἰσήγαγε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἰς τὰ μυστικὰ τῆς θείας δημιουργίας. Καὶ σήμερον ἀκόμη παραμένει τελείως ἀγνωστον εἰς ποῖα νέα δώματα γνώσεως θὰ ὀδηγήσῃ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἢ ἀνακάλυψις αὕτη τοῦ Θαλοῦ. Ἡ ιδιότης πρὸς ἔλξιν τῆς μαγνήτιδος λίθου καὶ τοῦ ἠλέκτρου ὠδήγησαν τὸν Θαλῆν εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς θεωρίας, ὅτι τὸ πᾶν εἶναι ἔμψυχον καὶ δαιμόνων πλήρες. Ἀφοῦ ὁ μαγνήτης ἔλκει τὸν σίδηρον, θὰ ἔχη ψυχὴν, ἢ ὁποία προκαλεῖ τὴν κίνησιν. Ἴδου πῶς περιγράφει ὁ Ἀριστοτέλης τὴν θεωρίαν τοῦ Θαλοῦ περὶ τῆς κινητικῆς ιδιότητος τῆς ψυχῆς : « ἔοικε δὲ καὶ Θαλῆς ἐξ ὧν ἀπομνημονεύουσι κινητικόν τι τὴν ψυχὴν ὑπολαβεῖν, εἶπερ τὴν λίθον ἔφη ψυχὴν ἔχειν, ὅτι τὸν σίδηρον κινεῖ ». (Περὶ ψυχῆς Α 405 α 19) [Φαίνεται δέ, ὡς γράφουν, ὅτι ὁ Θαλῆς ἐκλαμβάνει τὴν ψυχὴν ὡς ἔχουσαν κινητικὴν ἰκανότητα, εἰάν βεβαίως εἶπεν, ὅτι ὁ μαγνήτης ἔχει ψυχὴν, διότι κινεῖ τὸν σίδηρον].

Φιλοσοφία

Ἐὰν ἡ θεμελίωσις τῆς θεωρητικῆς γεωμετρίας ὡς ἐπιστήμης καί, κατὰ συνέπειαν, ἡ θεμελίωσις τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ὀφείλεται εἰς τὴν ἀναλαμπὴν τοῦ Θαλοῦ, ὅστις ἐσκέφθη τὴν ἀνακαλύψεως τὰ γεωμετρικὰ ἀξιώματα καὶ τὴν ἀνάγκην ἀποδείξεως διὰ τούτων τῶν γεωμετρικῶν προτάσεων, ἢ συνολικὴ θεώρησις τοῦ κόσμου καὶ ἡ προσπάθεια ἀναγωγῆς ὅλων τῶν φαι-

νομένων εις μίαν ἀρχὴν ἀποτελεῖ πράγματι ἐκπληκτικὸν ἐπίτευγμα τούτου. Ὁ Ἀριστοτέλης περιγράφει ὡς ἐξῆς τὴν προσπάθειαν τοῦ Θαλοῦ πρὸς διατύπωσιν τοῦ πρώτου φιλοσοφικοῦ συστήματος: «Οἱ πλεῖστοι ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι κατὰ πρώτην φοράν ἐφιλοσόφησαν, ὑπέλαβον ὅτι ἀρχαὶ τῶν πάντων εἶναι αἱ διάφοροι μορφαὶ τῆς ὕλης· διότι ἐκεῖνα ἐκ τοῦ ὁποίου συνίστανται ὅλα τὰ ὄντα καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἕκαστον κατὰ πρῶτον γίνεται καὶ εἰς τὸ ὁποῖον τελικῶς καταστρέφεται, ἐν ᾧ ἡ μὲν οὐσία του μένει ἀμετάβλητος, τὰ δὲ πράγματα μεταβάλλουν μορφάς, τοῦτο, δηλ. τὴν ὕλην, λέγουν ὅτι εἶναι τὸ στοιχεῖον αὐτὸ καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων, καὶ διὰ τοῦτο νομίζουν ὅτι τίποτε δὲν γίνεται οὔτε καταστρέφεται, ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη φύσις διασώζεται πάντοτε, διότι πρέπει νὰ ὑπάρχη φύσις τις, ἢ μία ἢ περισσότεραι, ἐκ τῶν ὁποίων γίνονται ὅλα τὰ ἄλλα χωρὶς αὕτη νὰ μεταβάλλεται. Ἀλλὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ εἶδος τῆς τοιαύτης ἀρχῆς δὲν λέγουν ὅλοι ὅτι εἶναι τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ὁ μὲν Θαλῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀρχηγὸς τῆς τοιαύτης φιλοσοφίας, λέγει ὅτι τοιαύτη ἀρχὴ ἐκ τῆς ὁποίας τὰ πάντα γίνονται εἶναι τὸ ὕδωρ... (Μετὰ τὰ Φυσικὰ Α3 983 β 6).

Ἀποφθέγματα τοῦ Θαλοῦ

Κατωτέρω ἀναγράφομεν μερικὰ ἐκ τῶν ἀποφθεγμάτων τοῦ Θαλοῦ.

1. Πρεσβύτατον τῶν ὄντων θεός· ἀγέννητον γάρ. 2. Κάλλιστον κόσμος· ποίημα γὰρ θεοῦ. 3. Μέγιστον τόπος· ἅπαντα γὰρ χωρεῖ. 4. Τάχιστον νοῦς· διὰ παντός γὰρ τρέχει. 5. Ἰσχυρότατον ἀνάγκη· κρατεῖ γὰρ πάντων. 6. Σοφώτατον χρόνος· ἀνευρίσκει γὰρ πάντα. 7. Γνώθι σαυτόν. 8. Φίλων παρόντων καὶ ἀπόντων μέμνησο. 9. Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα. 10. Κολακεύειν γονεῖς μὴ ὀκνεῖ. 11. Χαλεπὸν τὸ ἑαυτὸν γνῶναι. 12. Βαρὺν ἀπαιδευσία. 13. Μέτρῳ χρῶ. 14. Μὴ πλούτει κακῶς. 15. Ἀργὸς μὴ ἴσθι, μηδ' ἂν πλουτῆς. 16. Φθονοῦ μᾶλλον ἢ οἰκτίρου. 17. Πρὸς τὸν πυθόμενον τί πρότερον γεγόνοι, νύξ ἢ ἡμέρα, «ἡ νύξ», ἔφη, «μῖα ἡμέρα πρότερον». 18. Οὐδὲν ἔφη τὸν θάνατον διαφέρειν τοῦ ζῆν· «σὺ οὖν», ἔφη τις, «διατὶ οὐκ ἀποθνήσκεις;» «ὄτω», ἔφη, «οὐδὲν διαφέρει».

[1. Πρεσβύτατον πάντων εἶναι ὁ θεός· διότι εἶναι ἀγέννητον. 2. Κάλλιστον πρᾶγμα εἶναι ὁ κόσμος· διότι εἶναι δημιουργήματα θεοῦ. 3. Μέγιστον πρᾶγμα εἶναι ὁ χώρος· διότι χωρεῖ ὅλα τὰ δημιουργήματα. 4. Τάχιστον εἶναι ὁ νοῦς· διότι διὰ παντός τρέχει. 5. Ἡ ἀνάγκη εἶναι τὸ ἰσχυρότατον τῶν πραγμάτων· διότι ὑπερισχύει ὅλων. 6. Ὁ χρόνος εἶναι τὸ σοφώτατον ὅλων τῶν πραγμάτων· διότι μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἀνευρίσκονται ὅλα. 7. Γνώριζε τὸν ἑαυτόν σου. 8. Νὰ ἐνθυμῆσαι τοὺς φίλους σου, ὅταν εἶναι παρόντες

καὶ ἀπόντες. 9. Ἐδωσες διὰ κάτι ἐγγύησιν, ἔχε ὑπ' ὄψει ὅτι, ἂν δὲν τηρηθῆ ἢ ἐγγύησις, ἐπακολουθεῖ τιμωρία. 10. Νὰ μὴ ἀμελῆς νὰ κολακεύης πάντοτε τοὺς γονεῖς. 11. Εἶναι δύσκολον τὸ νὰ γνωρίσῃ τις τὸν ἑαυτόν του. 12. Ἡ ἀπαιδευσία εἶναι βαρὺ πρᾶγμα. 13. Εἰς ὅλας τὰς ἐνεργείας νὰ ὑπάρχη μέτρον. 14. Νὰ μὴ πλουτῆς κακῶς. 15. Νὰ μὴ μένης ἀργὸς μηδὲ ὅταν εἶσαι πλούσιος. 16. Νὰ προτιμᾶς νὰ σὲ φθονοῦν παρά νὰ σὲ οἰκτίρουν. 17. Πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα τί ἔγινε πρῶτον, ἢ νύχτα ἢ ἡ ἡμέρα, ἀπήντησεν: ἡ νύχτα ἔγινε μιὰ ἡμέρα ἐνωρίτερον. 18. Ἐλεγεν ὅτι ὁ θάνατος δὲν διαφέρει τῆς ζωῆς. Τότε, ἐσὺ διατί δὲν πεθαίνεις; τοῦ εἶπε κάποιος. Διότι, εἶπε, δὲν διαφέρει ὁ θάνατος τῆς ζωῆς].

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΡΟΥΣ